

ROCZNIK TOMISTYCZNY
5 (2016)

Profesorowi Mieczysławowi Gogaczowi
w dziewięćdziesięciolecie urodzin

ROCZNIK TOMISTYCZNY
5 (2016)

ΘΩΜΙΣΜΟΣ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
ANNARIUS THOMISTICUS
THOMISTIC YEARBOOK
THOMISTISCHE JAHRBUCH
ANNUAIRE THOMISTIQUE
ANNUARIO TOMISTICO
TOMISTICKÁ ROČENKA

ROCZNIK TOMISTYCZNY
5 (2016)

Naukowe Towarzystwo Tomistyczne
WARSZAWA

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL BOARD:

Michał Zembrzusi (sekretarz / secretary), Maciej Słęcki, Magdalena Płotka (zastępca redaktora naczelnego / deputy editor), Anna Kazimierczak-Kucharska, Dawid Lipski, Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk (redaktor naczelny / editor-in-chief)

RADA NAUKOWA / SCIENTIFIC COUNCIL:

Adam Wielomski, Stanisław Wielgus, Antoni B. Stępień, Sławomir Sobczak, Arkady Rzegocki, Andrzej Maryniarczyk, Marcin Karas, Krzysztof Kalka, Marie-Dominique Goutierre, Mieczysław Gogacz, Paul J. Cornish, Mehmet Zeki Aydin, Artur Andrzejuk, Anton Adam.

RECENZENCI / REVIEWERS

Antoni B. Stępień, Paul J. Cornish, Tomasz Pawlikowski, Marie-Dominique Goutierre, Piotr Mazur, Grzegorz Hołub, Andrzej Jonkisz, Marek Prokop

REDAKCJA JĘZYKOWA / LANGUAGE EDITORS

Elżbieta Pachciarek (j. polski), Bernice McManus-Falkowska, Magdalena Płotka (j. angielski), Hildburg Heider (j. niemiecki), Christel Martin, Iwona Bartnicka, (j. francuski), Michał Zembrzusi (greka, łacina)

PROJEKT OKŁADKI

Mieczysław Knut

OPRACOWANIE GRAFICZNE, SKŁAD I ŁAMANIE

Maciej Głowacki

© Artur Andrzejuk / Naukowe Towarzystwo Tomistyczne (wydawca / editor)

Warszawa 2016

ISSN 2300-1976

Rocznik Tomistyczny ukazuje się dzięki pomocy Jacka Sińskiego

Redakcja Rocznika Tomistycznego

ul. Klonowa 2/2 05-806 Komorów POLSKA

Druk i dystrybucja:

WYDAWNICTWO von borowiecky

05-250 Radzymin

ul. Korczaka 9E

tel./fax (0 22) 631 43 93, tel. 0 501 102 977

www.vb.com.pl e-mail: ksiegarnia@vb.com.pl

WYDAWNICTWO
von borowiecky

Spis treści

Od Redakcji.....	11
Mieczysław Gogacz.....	13
Arkady Rzegocki Professor Wojciech Falkowski – Sarmatian and gentleman.....	17
Ignacy Dec Z moich spotkań z prof. Mieczysławem Gogaczem.....	21
Maciej Stęcki Wykaz publikacji profesora Mieczysława Gogacza z lat 2006-2014 oraz uzupełnienia i poprawki do wykazu z lat 1998-2001.....	29
Mieczysław Gogacz Qu'est-ce que la réalité?.....	33
Artur Andrzejuk Koncepcja istnienia w ujęciu Mieczysława Gogacza. Przyczynek do dziejów formowania się tomizmu konsekwentnego.....	45

Rozprawy i artykuły

Michał Zembrzusi Prawda o intelekcie. Mieczysława Gogacza rozumienie intelektu możliwościowego i czynnego.....	75
Agnieszka Gondek Pedagogika Mieczysława Gogacza – propozycja realistycznego wychowania i kształcenia na tle współczesnej pedagogiki zorientowanej idealistycznie.....	91
Ewa A. Pichola Niekonsekwentne serce fenomenologa wobec serca konsekwentnego tomisty. Porównanie koncepcji serca Dietricha von Hildebranda z mową i słowem serca Mieczysława Gogacza.....	113
Bożena Listkowska Stosunek do samego siebie a poczucie szczęścia w ujęciu Ericha Fromma i Mieczysława Gogacza. Studium porównawcze.....	131
Michał Głowala Istnienie i życie. Uwagi na marginesie zasady <i>vivere viventibus est esse</i>	149
Richard Zan Gott ist die Umwelt des Menschen. Über die Gotteserkenntnis nach Thomas von Aquin.....	165
Artur Andrzejuk Problem źródeł Tomaszowej koncepcji esse jako aktu bytu.....	173
Magdalena Płotka Tomasz z Akwinu o życiu czynnym i kontemplacyjnym.....	189
Izabella Andrzejuk L'amitié dans les textes de Thomas d'Aquin.....	203

Paulina Biegaj „Serca świętych zwrócone ku prawu Bożemu”. Biblijno-filozoficzne podstawy wykładni prawa Bożego w nauce św. Tomasza z Akwinu	219
Grzegorz Hołub Potencjalność embrionu a koncepcja duszy ludzkiej.....	235
Jacek Grzybowski Czy relacja – najbliższy rodzaj bytowości w metafizyce św. Tomasza – może stanowić fundament realnego bytu narodu?	247
Anna Mandrela Krytyka koncepcji reinkarnacji w <i>Summa contra Gentiles</i> św. Tomasza z Akwinu	263
Kamil Majcherek Tomasz z Akwinu i William Ockham o celowości świata natury.....	277
Dawid Lipski Problematyka istnienia i istoty w poglądach Tomasza z Sutton.....	291
Tomasz Pawlikowski Problem subsystemy w <i>Logice</i> Marcina Śmigleckiego	305
Jan Pociąg Piotra Semenki próba odnowy filozofii klasycznej.....	329
Maria Bouzyk Jacek Woroniecki o modlitwie jako czynnika doskonalącym naturę człowieka.....	357

Sprawozdania i recenzje

Anna Kazimierczak-Kucharska Warszawscy tomiści na X Polskim Zjeździe Filozoficznym – Poznań, 15-19 września 2015 roku.....	377
Piotr Roszak Sprawozdanie z 5. Międzynarodowej Konferencji <i>The Virtuous Life. Thomas Aquinas on the Theological Nature of Moral Virtue</i> , Thomas Institute, Utrecht (Holandia) 16-19 grudnia 2015 r	383
Michał Zembrzuski Sprawozdanie z sympozjum ku czci św. Tomasza z Akwinu w rocznicę jego śmierci – 9 marca 2016 roku.....	389
Izabella Andrzejuk Tomizm na konferencji <i>Filozoficzne aspekty mistyki</i> – 15 kwietnia 2016.....	393
Artur Andrzejuk Tomizm fenomenologizujący Antoniego B. Stępnia. Recenzja: 1) A. B. Stępień, <i>Studia i szkice filozoficzne</i> , t. 1, do druku przygotował A. Gut, Lublin 1999; 2) A. B. Stępień, <i>Studia i szkice filozoficzne</i> , t. 2, do druku przygotował A. Gut, Lublin 2001; 3) A. B. Stępień, <i>Studia i szkice filozoficzne</i> , t. 3, do druku przygotował R. Kryński, Lublin 2015	397
Dawid Lipski Recenzja: Tomasz z Akwinu, <i>Komentarz „O pamięci i przypominaniu”</i> , przekład i opracowanie Michał Zembrzuski, w: <i>Opera philosophorum medii aevii. Textus et studia</i> , t.13, Warszawa 2012.	407

Artur Andrzejuk	
Recenzja: Michał Zembrzuski, <i>Od zmysłu wspólnego do pamięci i przypominania. Koncepcja zmysłów wewnętrznych w teorii poznania św. Tomasza z Akwinu</i> , Wydawnictwo Campidoglio, Warszawa 2015, stron 324.....	411
Artur Andrzejuk	
Un « thomisme gay » du Père Oliva. Recenzja: Adriano Oliva, <i>Amours. L'Église, les divorcés remariés, les couples homosexuels</i> , Paris 2015, pp 166.	417
Artur Andrzejuk	
Recenzja: Arkadiusz Gudaniec, <i>Paradoks bezinteresownej miłości. Studium z antropologii filozoficznej na podstawie tekstów św. Tomasza z Akwinu</i> , Lublin 2015.	427
Artur Andrzejuk	
Recenzja: Paweł Gondek, <i>Projekt autonomicznej filozofii realistycznej. Mieczysława A. Krąpca i Stanisława Kamińskiego teoria bytu</i> , Lublin 2015, ss. 316.....	433

Polemiki i dyskusje

Kilka słów o tomizmie konsekwentnym, jego historii i głównych założeniach z prof. Mieczysławem Gogaczem rozmawia Bożena Listkowska.....	441
Piotr Moskal	
Kilka uwag w związku z recenzją dr Izabelli Andrzejuk mojej książki <i>Traktat o religii</i>	447
Izabella Andrzejuk	
Odpowiedź na uwagi ks. prof. Piotra Moskala odnośnie do recenzji książki: <i>Traktat o religii</i>	455
Nota o autorach.....	463

Table of Contents

Editorial.....	11
Mieczysław Gogacz.....	13
Arkady Rzegocki Professor Wojciech Falkowski - Sarmatian and gentleman.....	17
Ignacy Dec From my meetings with prof. Mieczyslaw Gogacz.....	21
Maciej Stęcki List of publications of Professor Mieczyslaw Gogacz in 2006-2014 as well as additions and amendments to the list of 1998-2001.....	29
Mieczysław Gogacz What is reality?.....	33
Artur Andrzejuk The Conception of Existence According to Mieczyslaw Gogacz. A Contribution to the History of Consequential Thomism's Formation.....	45

Dissertations and articles

Michał Zembrzuski Truth about intellect. Understanding of possible and agent intellect in the thought of Mieczysław Gogacz.....	75
Agnieszka Gondek Pedagogy of Mieczyslaw Gogacz - a proposal of realistic education in the context of idealistically oriented modern pedagogy.....	91
Ewa A. Pichola Inconsequent Heart of the Phenomenologist in the light of Consequent Heart of the Thomist. Comparison of Dietrich von Hildebrand's Concept of the Heart to Mieczysław Gogacz's Speech and Voice of the Heart.....	113
Bożena Listkowska Attitude towards self and the sense of happiness according to Erich Fromm and Mieczyslaw Gogacz. Comparative study.....	131
Michał Głowala Actual Existence and Life. Some Remarks on <i>vivere viventibus est esse</i>	149
Richard Zan God as the environment for man. The knowledge of God in account of St. Thomas Aquinas.....	165
Artur Andrzejuk The Problem of Sources of Thomas' Concept of esse as the Act of Being.....	173
Magdalena Płotka Thomas Aquinas on active and contemplative life.....	189
Izabella Andrzejuk Friendship (<i>amicitia</i>) in Thomas Aquinas' texts.....	203

Paulina Biegaj	
“The hearts of the saints turned to the law of God.” Biblical - philosophical basis of interpretation of the law of God in the philosophy of St. Thomas Aquinas.....	219
Grzegorz Hołub	
The Potentiality of Embryo and the Concept of Human Soul.....	235
Jacek Grzybowski	
Can relation that has the weakest kind of being in St. Thomas’ metaphysics constitute a foundation for the real being of a nation?.....	247
Anna Mandrela	
Critique of the theory of reincarnation in <i>Summa contra Gentiles</i> by St. Thomas Aquinas.....	263
Kamil Majcherek	
Thomas Aquinas and William of Ockham on the purposefulness of the natural world.....	277
Dawid Lipski	
The problem of the existence and essence in the views of Thomas of Sutton.....	291
Tomasz Pawlikowski	
The problem of Subsistence in <i>The Logic</i> of Marcin Śmiglecki.....	305
Jan Pociąg	
Piotr Semenenko’s Attempt of Renewing of Classical Philosophy.....	329
Maria Boużyk	
Jacek Woroniecki on Prayer as a Factor Improving Human Nature.....	357

Reports and Reviews

Anna Kazimierczak-Kucharska	
Warsaw Thomists on the X Polish Congress of Philosophy - Poznan, 15-19 September 2015.....	377
Piotr Roszak	
Report of the 5th International Conference „The Virtuous Life. Thomas Aquinas on the Theological Nature of Moral Virtue”, Thomas Institute, Utrecht (Netherlands), 16-19 December 2015.....	383
Michał Zembrzuski	
The report of the symposium in honor of St. Thomas Aquinas on the anniversary of his death - 9 March 2016.....	389
Izabella Andrzejuk	
Thomism at the conference “Philosophical aspects of mysticism” - 15 April 2016.....	393
Artur Andrzejuk	
Phenomenologising Thomism of Antoni B. Stepień. Review: 1) A. B. Stepień, <i>Philosophical Studies and Sketches</i> , ed. A. Gut, vol. 1, Lublin 1999; 2) A. B. Stepień, <i>Philosophical Studies and Sketches</i> , ed. A. Gut, vol. 2, Lublin 2001; 3) A. B. Stepień, <i>Philosophical Studies and Sketches</i> , ed. R. Kryński, Vol. 3, Lublin 2015.....	397

Dawid Lipski
Review: Thomas Aquinas, *Commentary on "The memory and remembering"*, transl.
Michał Zembrzuski in *Opera philosophorum medii aevii. Textus et studia*, vol.13,
Warsaw 2012..... 407

Artur Andrzejuk
Review: Michał Zembrzuski, *From common sense to the memory and recollection. The
concept of internal sense in the theory of knowledge of St. Thomas Aquinas*, Campidoglio,
Warsaw 2015, pp. 324..... 411

Artur Andrzejuk
Un « thomisme gay » du Père Oliva. Review: Adriano Oliva, *Amours. L'Église, les divorcés
remariés, les couples homosexuels*, Paris 2015, pp. 166. 417

Artur Andrzejuk
Review: Arkadiusz Gudaniec, *Paradox of selfless love. The study of philosophical
anthropology in texts of St. Thomas Aquinas*, Lublin 2015..... 427

Artur Andrzejuk
Review: Paweł Gondek, *Project of autonomous realistic philosophy. Mieczysław
A. Krąpiec's and Stanisław Kaminsky's theory of being*, Lublin 2015, pp. 316.. 433

Controversy and Discussions

A few words on consequent Thomism, its history and the major assumptions - Bożena
Listkowska is interviewing Professor Mieczysław Gogacz..... 441

Piotr Moskal
Some remarks on Izabella Andrzejuk's review of my book *Treaty on religion* 447

Izabella Andrzejuk
The response of the remarks of Fr. prof. Piotr Moskal regarding the review of the book:
The Treatise on Religion 455

Note about authors..... 463

Tomizm na konferencji *Filozoficzne aspekty mistyki* - 15 kwietnia 2016 roku

W dniu 15 kwietnia 2016 r., w siedzibie Wyższej Szkoły Komunikowania Politologii i Stosunków Międzynarodowych w Warszawie odbyła się konferencja naukowa, zatytułowana: *Filozoficzne aspekty mistyki*.

Konferencja obejmowała różnorodne wystąpienia, których wspólnym tematem była problematyka mistyczna, ujmowana w różnych aspektach i kontekstach. Wśród licznych wystąpień pojawiły się także te dotyczące mistyki tomistycznej.

Pierwszym z prelegentów, który mienił się w „grupie tomistycznej”, był dr hab. Tomasz Pawlikowski z Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej w Łodzi. W swoim wystąpieniu, zatytułowanym: *Mystyk i działacz religijny w ujęciu*

ks. A. Usowicza, T. Pawlikowski najpierw zaprezentował krótko sylwetkę Usowicza, a następnie omówił jego propozycję podziału na dwa typy religijności. Jednym z nich miał być typ mistyczny, a drugim – prorocki. Religijność mistyczna, według Usowicza, realizuje się na dwóch etapach, z których pierwszy można nazwać negatywnym (polegającym na odsuwaniu się od tego, co utrudnia zjednoczenie z Bogiem), celem zaś drugiego jest skupienie się i nakierowanie duszy ku Bogu. Zjednoczenie to osiąga swój szczyt w stanie ekstazy. Według niego w stanie ekstazy Bóg dokonuje w człowieku wewnętrznej iluminacji, a dusza ludzka zachowuje się biernie. Z kolei religijność prorocka realizuje się poprzez działanie. Prorok zatem jest

Dr Izabella Andrzejuk, wykładowca w Wyższej Szkole Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki oraz Wyższej Szkole Komunikowania, Politologii i Stosunków Międzynarodowych, a także na studiach podyplomowych Wydziału Studiów nad Rodziną UKSW.

działaczem, którego celem jest urzeczywistnienie królestwa Bożego w świecie. Oba typy religijności kolejno odpowiadają kontemplacji i działaniu. Z ujęciem religijności mistycznej wiąże się też u Usowicza samo rozumienie mistyki jako wyższego stopnia łączności duszy człowieka z Bogiem.

W swoim wystąpieniu T. Pawlikowski zwrócił też uwagę, że w rozważaniach na temat religii Usowicz korzystał z ujęć takich autorów, jak: F. Heiler, R. Müller-Freinfelds, E. Przywara.

Kolejnym prelegentem, odwołującym się do tradycji tomistycznej, była dr hab. Maria Boużyk z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, która w swoim referacie, zatytułowanym: *Wychowawcza rola modlitwy w ujęciu Jacka Woronieckiego*, przedstawiła poglądy tego wybitnego tomisty na temat roli i znaczenia modlitwy w działaniu człowieka. Według prelegentki wychowawcza rola modlitwy ma wymiar formacyjny, gdyż modlitwa jest także, według Woronieckiego, działaniem praktycznym. Maria Boużyk zwróciła również uwagę, że modlitwa, jako relacja nawiązywana między człowiekiem i Bogiem, swoiście „odsłania” humanizm formacji chrześcijańskiej, gdyż jest relacją realną, zachodzącą między osobami. Jak zauważyła M. Boużyk, Woroniecki podkreślał konieczność łączenia modlitwy z życiem codziennym, dobre zaś życie połączone z modlitwą uznawał za podstawowe przejawy miłości.

W ramach obrad w sekcjach dr Robert Goczał z Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu zaprezentował referat zatytułowany: *„Theologia mystica vs Methaphysica rationalis” – spór*

o formę doświadczenia mistycznego w scholastyce XVII wieku. W swoim wystąpieniu prelegent przedstawił poglądy na temat wizji uszczęśliwiającej dwóch hiszpańskich tomistów XVII wieku: Franciszka Suareza i Jana od św. Tomasza. Problematyka wizji uszczęśliwiającej została umieszczona przez R. Goczała w kontekście sporu o naturę jej przedmiotu. Prelegent po starannej charakterystyce ujęć tej problematyki u Suareza i Jana od św. Tomasza, zwrócił uwagę, że obaj autorzy mieli zbieżne poglądy na gruncie teologii mistycznej, a różnili się w kwestii analizy metafizycznej *species* (form poznawczych).

Z kolei wystąpienie dr Magdaleny Płotki z UKSW było poświęcone tematu: *Kontemplacja jako działanie, działanie jako skutek kontemplacji. Z problematyki sporu o „vita activa – vita contemplativa” w średniowieczu*. Prelegentka podjęła problematykę życia czynnego i kontemplacyjnego w ujęciu św. Tomasza z Akwinu na tle XIII-wiecznych komentarzy do *Etyki nikomachejskiej* Arystotelesa (Pseudo-Peckhama, Roberta Kildwardby'ego, przekład komentarza autorstwa Roberta Grosseteste). Magdalena Płotka zwróciła uwagę, że fragmenty Tomaszowego komentarza do *Etyki nikomachejskiej*, poświęcone odróżnieniu *vita activa* od *vita contemplativa*, należy rozpatrywać w kontekście celu, jaki wyznacza Tomasz życiu moralnemu człowieka, a celem tym jest szczęście, realizujące się w zjednoczeniu z Bogiem. Zdaniem prelegentki Akwinata traktuje obie formy życia jako wzajemnie uzupełniające się i od siebie zależne.

Następnie dr Michał Zembrzusi z UKSW wystąpił z referatem zatytułowanym: *Intelekt czynny i kontemplacja. Współczesna dyskusja o uczestniczeniu intelektu czynnego w świetle Bożym*. Jego wystąpienie składało się z dwóch części. W pierwszej prelegent zreferował krótko toczące się współcześnie dyskusje na terenie filozofii na temat partycypacji intelektu czynnego w świetle Bożym. Z kolei w części drugiej swojego wystąpienia skupił się na Tomaszowym ujęciu problematyki partycypacji intelektu czynnego w świetle Bożym. Michał Zembrzusi najpierw wskazał na ewentualne źródła, na podstawie których lub w opozycji do których Akwinata budował własne stanowisko odnośnie do natury i działania intelektu czynnego.

Ostatecznie prelegent, konkludując swoje wystąpienie, stwierdził, że dla Tomasza z Akwinu intelekt czynny i możliwościowy spełnia inne funkcje: intelekt czynny jest światłem umożliwiającym poznawanie intelektualne, intelekt zaś możliwościowy odpowiedzialny jest za rozumienie (ujęte jako wiedza w akcie). Tak więc intelekt czynny dr Zembrzusi określił jako akt związany z intelektem możliwościowym, ale zarazem jako akt, który nie jest w relacji do intelektu Boga.

Z kolei wystąpienie Bartłomieja K. Krzycha z Uniwersytetu Rzeszowskiego było poświęcone XX-wiecznemu tomście, R. Garrigou-Lagrange'owi. W swoim referacie, zatytułowanym: *R. Garrigoi-Lagrange OP. Filozof i teolog. Mistyk?*, prelegent przybliżył słuchaczom sylwetkę naukową tego wybitnego dominikanina. Bartłomiej Krzych zwrócił także uwagę na fakt, że mistyka i w

ogóle wszelkie stany mistyczne budują się na naturze ludzkiej, udoskonalonej przez Boga i że jako droga do doskonałego zjednoczenia z Bogiem jest ona dostępna dla każdego człowieka. Tym samym prelegent przedstawił o. Garrigou-Lagrange'a, jako zwolennika nieoddzielania życia religijnego od mistyki i traktowania tej ostatniej jako doskonałej formy życia religijnego (jako drogi do zjednoczenia z Bogiem).

Ostatnim wystąpieniem, mieszczącym się w nurcie tomizmu, było wystąpienie dr Izabelli Andrzejuk z WSKPiSM, zatytułowane: *„Poznanie „przez współodpowiedniość natur” a doświadczenie mistyczne. Jacquesa Maritaina rozumienie doświadczenia mistycznego”*. Prelegentka w swoim wystąpieniu najpierw wyjaśniła, co oznacza u tego autora samo poznanie przez współodpowiedniość natur, a następnie zaprezentowała jego propozycję trzech sposobów poznawania przez konnaturalność. Izabella Andrzejuk zauważyła, że dla Maritaina poznanie konnaturalne jest poznaniem przez pewną skłonność, podobieństwo. W jego ramach intelekt człowieka współdziała z uczuciowymi skłonnościami i nastawieniami woli i jest przez nie prowadzony. Poznanie to daje w efekcie wiedzę niejasną, nieświadomą, której nie można ująć w słowa. Wszystkie jego trzy modyfikacje – jako zarazem doświadczenie: moralne, poetyckie i mistyczne – stanowią swoistą „drogę” rozumu praktycznego do Boga. Na tym tle doświadczenie mistyczne wyróżnia się jako najpewniejsze (choć niewyraźne) doświadczenie samego Boga, w którym pierwszorzędą rolę spełnia miłość.

Ponadto w ramach konferencji nie brakowało wystąpień poświęconych konkretnym postaciom w filozofii, podejmującym tematy zarówno z zakresu mistyki, jak i ascetyki. Mogą tu za przykład posłużyć wystąpienia ks. dra hab. Andrzeja Kobylińskiego (*Nietzsche, źródło i piękno. Mistyczna przyszłość wiary chrześcijańskiej według Karla Rahnera i Madeleine Sémer*), dr Anny Kazimierczak-Kucharskiej (*Filozoficzne aspekty mistyki Ewagriusza z Pontu*), mgr Karoliny Ćwik (*Duchowość ateistyczna. Propozycja André Sponville'a*).

Inną jeszcze grupę tematyczną wystąpień, prezentowały referaty „problemowe”, to znaczy skupione wokół określonej problematyki mistyczno-filozoficznej. I tak do nich można zaliczyć tematy podjęte przez: ks. dra hab. Tomasza Stępnia (*Negacja czy afirmacja? Dwa modele mistycyzmu Ojców Kościoła*), dra hab. Aleksandra Bańki (*Doświadczenie mistyczne w świetle sporu między esencjalizmem a kontekstualizmem*), dra Dawida Lipskiego (*Koncepcje doświadczenia mistycznego a pluralizm religijny*),

mgr Pauliny Biegaj (*Łączność człowieka z Bogiem a wyobrażenia w filozoficznym myśleniu wokół mistyki*).

W ramach obrad konferencji pojawiły się także referaty luźniej związane z filozoficznymi aspektami mistyki, które podejmowały sam temat mistyki w kulturze chrześcijańskiej bądź w innych kulturach, bądź też omawiały określone elementy życia religijnego. Do nich należały wystąpienia: prof. Artura Andrzejuka (*Ascetyka i mistyka w Modlitewniku Gertrudy Mieszkówny*), ks. dra Jarosława A. Sobkowiaka (*Człowiek „mistyczną świątynią Boga”. Koncepcja człowieka w pismach bł. Stanisława Papczyńskiego*), mgr Agaty Płazińskiej (*Simone Weil – mistyczka XX wieku?*), dra Adama P. Olechowskiego (*Tai Chi – między sztuką walki a ćwiczeniem duchowym*).

Wszystkie poszczególne części konferencji kończyły się ciekawymi, a niejednokrotnie ożywionymi dyskusjami, które niekiedy prowadzący sekcje musieli przerywać ze względu na przekroczony czas dyskusji.